

Aile ve Göç

Türk Dil Kurumuna göre göç; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınması demektir. Göçler gerek ülke içinde farklı yöre ve bölgeler arasında, gerekse ülkeler arasında devamlı var olan bir nüfus hareketidir. Göçlerin her türü birey ve onun içinde yer aldığı aile kurumuna doğrudan etki eder ve bireyi, hayatın her alanında birçok değişime maruz bırakır. İnsanların çeşitli nedenlerle göç etmesi aslında insanlık tarihi kadar eski bir olaydır. Özellikle Sanayi Devrimi ve Fransız İhtilali sonrası ortaya çıkan akımlarla beraber devletlerin uluslararası ilişkileri yeni boyutlar kazandı. Teknolojinin hızla gelişmesi, artan kapitalist dünya ticaret pazarı, uluslararası sınırların yeni anlamlar kazanmasını sağladı. Özellikle emek göçü ve beyin göçü, siyasetin aktif olduğu ekonomik koşullar çerçevesinde değerlendirilmeye başlandı.

Sanayileşmenin tabii sonucu olarak ortaya çıkan şehirleşme ve köyden şehre göç olayı, ailenin geleneksel yapısını büyük ölçüde etkilemiştir. Artık, köydeki geleneksel ailelerin yerini kentteki modern çekirdek aileler almaya başlamıştır. Köyden şehre göç olgusu, şehir hayatına uyum sağlama çabalarının yanı sıra ekonomik ve sosyal pek çok etkenle birlikte ailelerin dayanışma mekanizmalarını uarmakta, örf-adet ve gelenek- görenek gibi formların kent şartları içinde yeni kalıplarını üretmekte ve daima modern adı altında değişime ve dönüşüme uğratmaktadır.

Göçler başlıca iç ve dış göç olmak üzere ikiye ayrılır. İç göçler: Mevsimlik göçler, sürekli ya da geçici göçler, emek göçleri, zorunlu- gönüllü göçler. Dış göçler: Beyin göçleri, işçi göçü, mücadele göçü ile siyasal ve sosyo-ekonomik göç gibi çeşitleri vardır. Göçlerin her türünün aile kurumu üzerinde etkisi söz konusu olmaktadır.

Göçe etki eden faktörleri iki başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar itici ve çekici faktörlerdir. İtici faktörler, bireylerin içinde yaşadıkları koşulların artık katlanılamayacak şekilde kişiye rahatsızlık vermesini kapsamaktadır. Çekici faktörler ise içinde bulunulması durumunda bireyin önceki yaşam şartlarına göre daha iyi koşullara ulaşılacağına işaret eden faktörlerdir. Doğal afetler, kan davaları, tarımda makineleşme, terör, köylerde artan nüfus baskısı, işsizlik, eğitim imkânları, yetersiz ve kötü dağıtılmış toprak, düşük verimlilik ve savaşlar yaygın göç sebepleridir.

Özellikle savaşlarda insanlar çoğu zaman göçe mecbur kalırlar. Göç yolu uzun ve zordur. Haliyle yoldayken bile aile üyeleri ayrılık yaşayabilir, bu zorlu yolculukta henüz yeni bir düzen kuramadan bir aile üyelerini kaybedebilirler. Çocuklar babalarını, kadınlar kocalarını bir meçhulün kucağına bırakır kimi zaman. Göç yolculuğu tamamlandığında yeni bir kültürle karşılaşır aile. En benzeyen kültür bile farklıdır aslında. Bundan sonrası hayatta kalma mücadelesi ve yeni yerleşim yerine alışmaya çalışma hali kendini gösterir.

Savaşın başladığı yıl doğan bir çocuk yıllarca kendi memleketinden uzakta büyümüş olur. Aile büyükleri gittikleri yeni memleketin diline, kültürüne yabancı bir şekilde senelerce yaşamak zorunda kalırlar ve hatta belki de kendi vatanlarından kilometrelerce uzakta hayata gözlerini yumarlar. Göç olayı planlı da olsa plansız da olsa en çok çocukları etkiler. Çocuklarda, aile rollerinde değişiklikler, aile içi şiddet, travma sonrası stres bozukluğu, korku ve içe dönüklük görülebilir. Ayrıca, dil engelleri ve kültürel farklılıklar, güven eksikliğine neden olur. Sağlık ve beslenme imkânlarının yetersizliği, kültürel uyumsuzluk, yetersiz barınma imkânları, eğitim ve sosyal dışlanma problemleri ile karşılaşabilirler.

Göçmenlik, ailenin parçalanmasına, sosyal bağlantıların azalmasına ve psikososyal strese yol açmaktadır. Bu durum beraberinde ruhsal sağlık sorunlarını da getirmektedir. Bireyler uyum sağlama sürecinde anksiyete ve depresyon yaşayabilirler. Ekonomik zorlanmanın yanı sıra, dil engeli ve eğitim engeli gibi faktörler ortaya çıkmaktadır. Bu çalkantılı göç döneminde aileler birlik ve beraberliğini koruyabilmek ve sahip olduğu kaynakları en iyi şekilde kullanmak için mantıklı seçimler yapmalıdırlar. Yasadışı ve mevsimlik göçlerde, kaygı ve duygu bozuklukları yaşandığı, ailelerin kronik stres ve depresyon yaşadıkları ve buna bağlı fiziksel yakınmalarının olduğu bildirilmektedir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada özellikle zorunlu göçün ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği ve kadın göçmenlerin erkek göçmenlere göre daha fazla duygusal zorlanma yaşadığı ifade edilmektedir. Dil engeli ve kültürel farklılıklar gibi stres nedenleri, fizyolojik ve psikolojik kökenli sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Göç özellikle bebeklerde, yaşanan yerin bilinmeyen bir yere dönüşmesi ve annede kaygı yaratan olaylara neden olması sebebiyle anne ve bebek arasında güvenli olan bağlanma ilişkisini zedelemektedir. Olumsuz yaşantılar nedeniyle (travma, göç, annenin depresyonu) var olan güvensiz bağlanma ilerde çocukta depresyona neden olmakta ve bu da ergenlik dönemindeki davranışlarda probleme neden olmaktadır.

Çocuğun göç olgusundan etkilenme durumu çocuğun yaşıyla paralellik gösterdiği gibi, yeni ortama uyum sağlama sürecinde yaş ile beraber çocuğun içinde bulunduğu çevrenin nitelikleri de belirleyici role sahiptir. 2020 yılında yapılan ve ülkemizde yaşayan vatandaşlar ve göçmenlerden 15-20 yaş aralığındaki gençlerin katılımıyla gerçekleştirilen göç ve aile konulu resim yarışmasındaki resimlere baktığımızda göç, hangi yaş grubu için ne demek bunu daha net bir şekilde görebiliyoruz.

Velhasıl göç; genç-yaşlı, kadın-erkek demeden göç eden ve göç edilen yerde yaşayan

tüm insanları etkilemektedir. Muhtelif yörelerde göç eden ve göç edilen yerde yaşayan insanlar birçok farklı şekilde isimlendirilmiştir. Mesela Trakya bölgesinde son gelenlere "Göçmen", yerli halka "Gacal" adı verilmektedir. Doğu Marmara bölgesinde yerli halk "manav", sonradan gelip buraya yerleşenler ise "göçmen" adını almaktadır. Bazı yörelerde göçmen için "muhacir/muhacirler" ifadesi de kullanılmaktadır. İsim ne olursa olsun, göçen ve göç edilen yerin insanları hemen kolayca kaynaşmıyorlar. Her iki taraf da bir müddet birbirlerine şüpheyle ve yabancı gözüyle bakıyor, birbirlerini "öteki" olarak telakki ediyorlar. Burada sıkıntıyı, daha çok göç eden kişi veya kişiler çeker. Çünkü göç eden kişi, genel olarak azınlıktır.¹ Göç, planlı veya plansız fark etmeksizin hep zordur. İnsan aynı memleketin sınırları içinde yer değiştirirse bile yeni düzenini oluşturmaya çalışırken pek çok zorlukla karşılaşmaktadır. Önemli olan bu zorluklara aile bireylerinin el ele, kenetlenmiş bir şekilde göğüs gerebilmesidir.

¹ <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/YILDIRIM-Kaz%4b1m-G%3c96%3c87%3c9cN-A%4b0LE-%3c9cZER%4b0NDEK%4b0-ETK%4b0S%4b0.pdf>, syf 975.

Kaynakça

- Engin, M. (2021). TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN AİLE KURUMU ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ . Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , (41) , 230-243 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/67717/879758>
- İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 3, 2017 Sayfa: 1680-1693
- Kazım Y. GÖÇÜN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ, <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/YILDIRIM-Kaz%c4%b1m-G%c3%96%c3%87%c3%9cN-A%c4%b0LE-%c3%9cZER%c4%b0NDEK%c4%b0-ETK%c4%b0S%c4%b0.pdf>
- Sevinç, G. , Kantar Davran, M. & Sevinç, M. R. (2018). TÜRKİYE'DE KIRDAN KENTE GÖÇ VE GÖÇÜN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ . İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi , 3 (6) , 70-82 . DOI: 10.25204/iktisad.330930
- Şeker, D. & Uçan, G. (2016). GÖÇ SÜRECİNDE KADIN . Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 14 (1) , 0-0 . DOI: 10.18026/cbusos.36200
- Tuzcu A. , Bademli K. Göçün Psikososyal Boyutu. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2014; 6(1): 56-66.